

רעיונות מקוריים לדרשות שבועיות לשלוחים

יצא לאור בתאריך:
כ"ב תמוז תשס"ט

פרשה:
מטות - מסעי

כותרת:
היהודי הנודד: מאז ועד היום...

פרוייקט בחסות "משרד השלוחים"

הדברים על אחריות הכותב בלבד

פרשת מטות - מסעי

היהודי הנודד: מאז ועד היום...

מספרים שבשכונה מסוימת בדטרויט (מישיגן) עברו בני הקהילה היהודית המקומית לגור בשכונה חדשה, ויחד עמם הם העבירו לשם את הטמפל שלהם, ואת הישן הם מכרו לכנסיה מסוימת ר"ל. לאחר שלושים שנה, השכונה החדשה כבר התיישנה, היהודים שוב התחילו "לזוז" קדימה, והם נדדו שוב לשכונה חדשה. גם הפעם הם החליטו לבנות טמפל חדש בשכונה החדשה, ולמכור את הטמפל הישן שלהם לאותה כנסיה שמכרו לה את הבנין הקודם לפני שלושים שנה. אולם עכשיו הכומר כבר הביע את רצונו שיתחשבו גם בדעתו באשר לתכנון של בית הכנסת החדש, כי הרי בסופו של דבר הבנין יעבור לידיים שלו...

העם היהודי נדד תדיר ממקום למקום, עוד מימות אברהם אבינו, היהודי הראשון. הסיפור מתחיל ב'לך לך', הוא מתחיל ללכת ומגיע לארץ כנען, שם יש רעב בארץ והוא יורד למצרים. יעקב אבינו גם הוא עסק בנסיעות. פעם ראשונה הוא ברח מארץ ישראל לחרן, וגם בסוף ימיו כאשר גר בארץ, היה שם רעב והוא נדרש לרדת למצרים.

השבוע אנו קוראים את פרשת מסעי, שמתארת את 42 המסעות שעם ישראל עשה במשך ארבעים שנה מאז צאתו ממצרים ועד שנכנס לארץ. היו פעמים שהם חנו במקום אחד במשך 19 שנה, ולפעמים הם עצרו לימים ספורים בלבד, או אפילו לחניית לילה אחד. לעולם הם לא ידעו כמה זמן הם ישהו באותו מקום, שכן משה לא הודיע להם מראש האם במקום הזה ישהו זמן קצר או ארוך, כי גם הוא לא ידע, "על פי ה' יחנו ועל פי ה' יסעו".

הקב"ה נתן לעם ישראל את החוויה הזאת כדי להכין אותם נפשית ופיזית לזמן הגלות שבה יהודים ינדדו ממקום למקום באורח קבע.

אנחנו עומדים כעת בימים שבהם מתאבלים על חורבן בית המקדש. בתקופת חורבן בית שני, התנהלה מחלוקת בירושלים בין שתי קבוצות עיקריות: "הבריונים", כמו שקראו להם אז, טענו שאסור לוותר על ירושלים, שכן זהו המקום שבו בחר ה' לשכון בו, זה המקום המקודש ביותר לעם היהודי, ולכן צריך להלחם עד טיפת הדם האחרונה. לעומת זאת היתה שיטה שניה שאותה יצג רבי יוחנן בן זכאי. הוא טען שצריך לוותר על ירושלים, העיקר להציל את העם היהודי.

הבריונים הודיעו שמירושלים אף אחד לא יצא חי. וידוע הסיפור המפורסם על ריב"ז שהודיע שהוא חולה ולאחר מכן הודיעו שהוא מת, ושני תלמידיו רבי אליעזר ורבי יהושע הוציאו אותו בארון קבורה אל מחוץ לחומות ירושלים. ריב"ז ביקש להפגש עם אספסיינוס שהיה באותם ימים מפקד הצבא הרומאי שעשה את המצור על ירושלים.

כשהם נפגשו פנים אל פנים, ביקש ממנו ריב"ז דבר אחד חשוב: "תן לי יבנה וחכמיה" (גיטין נו, ב) – הוא רצה שאספסיינוס יאפשר לו לעבור לישוב החדש "יבנה" שהתפתח באותה עת. ואכן אספסיינוס הביע את הסכמתו לכך, ויתרה מזו: המדרש מספר (באיכה רבה א, י"ג) שאמר לו: "אם יש לך קרוב בירושלים שלח והוציאו משם, שלח ריב"ז והוציא את כל החכמים מהעיר"

רבי יוחנן כבר לא חזר לירושלים, בשעת חורבן בית המקדש הוא שהה מחוץ לעיר, כמו שמובא (באבות דר"נ פי"ז): "היה רבן יוחנן יושב ומצפה כנגד חומת ירושלים לדעת מה יעשה בה... כיון שראה ריב"ז שחרב בית המקדש ונשרף ההיכל עמד וקרע את בגדיו וחלץ את תפיליו והיה יושב ובוכה ותלמידיו עמו". הרי לנו שגם אז בתקופת חורבן בית המקדש עזבו את ירושלים ונדדו ליבנה.

וכך היה גם בתקופת השואה לי"ע, אותם אלו שעזבו את אירופה לפני השואה ונדדו לארה"ב או לארץ ישראל ניצלו, ואלו שנשארו שם נחסמה עליהם הדרך ו"נתקעו" שם רח"ל.

כל זה נכון במצב של פקוח נפש, אם המדובר בימות אברהם אבינו כאשר היה רעב בארץ, בחורבן הבית, או בשואה. אולם מעניין לדעת מהי דעת היהדות על שכונות יהודיות שלמות שנודדות ממקום למקום ולא מסיבות של פיקוח נפש, אלא מטעמי נוחות בלבד. בארה"ב בפרט ובעולם בכלל כל שלשים-ארבעים שנה הקהילה היהודית נודדת לשכונה החדשה, מה היהדות אומרת על התופעה הזאת?

בשנת 1940 הגיע הרבי הקודם מאירופה לארצות הברית, באותה תקופה הקהילה היהודית הגדולה ביותר התרכזה במנהטן באיסט סייד, התגוררו שם כחצי מיליון יהודים וזה היה הקיבוץ

היהודי הגדול ביותר בארה"ב של אותן שנים. היה זה טבעי ומובן מאליו שהרבי יקבע את מעונו בין כל המהגרים שבאו עתה מאירופה.

אבל לתדהמת כולם, הרבי בחר לקבוע את מושבו דוקא בברוקלין, בשכונת קראון הייטס, שבתקופה ההיא היתה שכונה יוקרתית שגרו בה רק יהודים עשירים שהיו להם את האמצעים לגור במקום יקר כזה. ואכן בשנות הארבעים והחמישים היתה זו היתה שכונה נפלאה. ואז הגיעו שנות השישים, ואופיה של השכונה התחיל להשתנות, היהודים התחילו "לברוח" אט אט מהשכונה ועברו לשכונות אחרות שהיו בטוחות יותר.

בסוף שנות השישים כבר מדובר היה ב'מגיפה' של ממש, נתנו את הבתים כמעט בחינם, העיקר לברוח, כולם ברחו, דתיים וחילונים, אדמו"רים ורופאים, חוץ מהרבי שהודיע שהוא לא אז מהשכונה הזאת (היה מישהו שרכש בית בשכונת קראון הייטס בהוראת הרבי בתחילת שנות השבעים ב-\$27,000, בשנות התשעים הדירה כבר היתה שווה חצי מיליון דולר, והיום שווה עומד על קרוב למיליון דולר).

מהיכן נבעה עמדתו של הרבי? ההלכה אומרת שיהודי שגר בשכונה יהודית, במידה שעזיבתו תחליש את השכונה – אסור לו לעזוב את השכונה, וזאת מכמה טעמים: ראשית, הוא מזיק ליהודים אחרים, שכן תמיד יש את אלו שאין להם את האמצעים הכספיים לעבור לגור בשכונה חדשה, "הגר והיתום והאלמנה אשר בקרבך", הזקנים האלמנות, ושאר העניים שתמיד נשארים תקועים בשכונה הישנה.

זכורני כשהיינו הולכים לתהלוכה לדבר לפני מתפללי בתי כנסת בשכונות אחרות בניו יורק, היינו עוברים בדרכנו בכל מיני שכונות מוכות עוני ואלמונות. מפעם לפעם היתה אשה זקנה עוצרת אותנו ומאחלת לנו "גוט שבת". היא סיפרה שהיא זוכרת שפעם היתה כאן שכונה יהודית לתפארת ומצביעה על בנין שהיה פעם בית הכנסת. כאשר התעניינו אצלה, מדוע היא עדיין גרה שם? היא ספרה שבעלה נפטר לפני שנים רבות ולא היה לה את הכסף לקנות בית בשכונה אחרת ולכן היא "תקועה" שם. יש אנשים שלא יכולים לאפשר לעצמם לנדוד ולברוח למקום אחר.

שנית, כאשר אנשים מצליחים עוזבים את השכונה הם מזיקים לעסקים המקומיים. מי שמפסיד הם המאפיה הכשרה, המכולת וכו'. כל העסקים הללו 'בוניים' על הקונים היהודיים שלהם, וכשאלו עוזבים הדבר מחריב להם את העסק. נמצא שכל פעם שעוברים לשכונה אחרת מחריבים עשרות ומאות עסקים של יהודים.

הסיבה השלישית נעוצה בבתי הכנסת המקומיים. על פי הלכה אסור לעשות בבנין של בית הכנסת שום שימוש אחר. אם זה בנין שנבנה לכתחילה בשביל בית כנסת אי אפשר להפוך אותו לשום מטרה אחרת, אי אפשר לעשות מזה חנות או מחסן או בית פרטי ואפילו לא לשכה בשביל הרב, הבנין חייב להשאר למטרת בית הכנסת, וברגע שעוזבים את השכונה מחריבים את בתי הכנסת ח"ו (ראה בכ"ז באריכות גדולה לקו"ש ח"ו ע' 350).

בנוסף לכל הנ"ל, העולם היום הוא "כפר גלובאלי", כל מה שמתרחש בקצה אחד של העולם – יודעים מיד בכל מקום. כשיהודים נשארים באותה שכונה, לא מתפעלים ולא זזים, הרי זה שולח מסר גם לערבים שמקווים כל הזמן שישראל תחזיר להם עוד שטח ועוד חתיכת אדמה. כאשר הם רואים שבכל העולם היהודים בורחים ממקום אחד למקום שני, הם אומרים: השיטה הזאת עובדת, גם פה נוציא להם את הנשמה עד שיעזבו. אבל אם הם רואים שיהודים לא זזים מן השכונה בשום מחיר – יש כאן מסר ברור ותקיף היישר אל המזרח התיכון, שאל להם לצפות שיהודים יתנו להם את הארץ ויברחו למקום אחר, ועוד יותר חשוב, זה מעניק חיזוק משמעותי ליהודים בארץ ישראל לעמוד חזק ולא להיכנע לשום לחץ שהוא (ראה שיחת אחש"פ תשכ"ט).

זה לא שחל איסור מדאורייתא או מדרבנן לעבור לשכונה אחרת, ודאי שאנשים עוברים כל הזמן ממקום למקום מצד הרבה סיבות: פרנסה, בית גדול יותר, משפחה וכו'. מה שלא רצוי הוא "לברוח" מן המקום, כלומר, אם אתה עוזב את השכונה לא בגלל שאתה צריך לגור במקום אחר, אלא בגלל שאתה לא רוצה לגור כאן – זה לא רצוי.

ויהי רצון שנוזכה בקרוב ממש לעבור ולנדוד מתוך שמחה וטוב לבב לארץ ישראל בביאת משיח צדקנו בקרוב ממש.

פרוייקט בחסות "משרד השלוחים"

הדברים על אחריות הכותב בלבד